

Grunnforvaltningen av de samiske områdene i Sverige, betydningen av Girjas-målet

Eivind Torp

Go Sápmi, Lakselv 2022.11.01

Reindeer herding has been legally regulated since the 1886

Of the preparatory document of the first Reindeer Herding Act it appears that

1. Sami were the first inhabitants of the northern parts of Sweden
2. Sami have an undisputable right to exercise reindeer herding according to claimed from time immemorial.

There were actually no debate in the parliament on these questions.

The debate was blustery concerning their right to use winter "grazing" areas including private properties. This right was however established in the Act.

Lag (1886:38) angående svenska Lapparnes rätt till renbete i Sverige

1. Rett til å oppholde seg og nytte marken i «før dem avsatta land» i Norrbotten, Vesterbotten og Jemtland.
2. Rett til å oppholde seg og nytte marken på privat mark under oktober til april i området der man «efter gammel sedvana hitintills hafva besøkt.»

Reindeer Herding Act 1886

Established som important principles for Sami rights i Sweden:

1. The right to use the state owned land in fixed areas in Northern Sweden for reindeer herding and for their own living.
2. The right to use private owned land in Northern Sweden during the vinter period which has been customary used by the Sami.

Samebyar

Odlingsgräns
Lappmarksgräns

Handölsdalen
Mittådalen
Handölsdalen
Tässäsen
Mittådalen
Ruvhten sijte
Idre

SAMEBYAR	Udtja	Kall
Könkäma	Östra Kikkejaune	Handölsdalen
Lainiovuoma	Västra Kikkejaune	Tässäsen
Vittangi	Maskaure	Mittådalen
Saarivuoma	Mausjaur	Ruvhten sijte
Talma	Svaipa	Idre
Gabna	Gran	
Laevas	Ran	KONCESSIONS
Girjas	Ubmeye tjealdie	SAMEBYAR
Baste čearru	Malä	Muonio
Unna Tjerusj	Vapoten	Sattojörvi
Singes	Vilhelmina norra	Tärendö
Gällivare	Vilhelmina södra	Karju
Jäkkägaska tjealdie	Voemese	Porttjörvi
Slakka	Ohredahke	Ängesö
Tuorpon	Raeditvaerie	Liehtijä
Luokta-Måvas	Jinjevaerie	Kalix
Semisjaur Njarg	Jovnevaerie	
Slakka	Njaarka	

Reindeer Herding Acts i Sweden

The Reindeer Herding Acts following after 1886: 1998, 1928 and 1971 are all founded on the same principles.

The Reindeer Herding Acts presupposes that the state is the owner of the land.

The skattefjäll-case (1966 – 1981)

The Sami People (in multiple categories) sued the state on having better right (than the state) to a specific mountain area.

The lawsuit was comprehensive and complicated and the Sami lost the case with reference to all their claims.

Samebyar

Odlingsgräns
Lappmarksgräns

SAMEBYAR	Udtja	Kall
Könkäma	Östra Kikkejaune	Handölsdalen
Lainiovuoma	Västra Kikkejaune	Tässäsen
Vittangi	Maskaure	Mittådalen
Saariyuoma	Mausjaur	Ruvhten sijte
Talma	Svaipa	Idre
Gabna	Gran	
Laevas	Ran	KONCESSIONS
Girjas	Ubmeye tjealdie	SAMEBYAR
Baste čearru	Malä	Muonio
Unna Tjerusj	Vapoten	Sattojörvi
Singes	Vilhelmina norra	Tärendö
Gällivare	Vilhelmina södra	Karju
Jäkkägaska tjealdie	Voemese	Porttjörvi
Slakka	Ohredahke	Ängesö
Tuorpon	Rædtievaerie	Liehtitjå
Luokta-Måvas	Jinjevaerie	Kalix
Semisjaur Njarg	Jomevaerie	
Slakke	Njaarka	

The Girjas-case (2009 – 2020)

The Girjas sameby sued the state on having better right than the state to administer the fishing and gamehunting within the area of Girjas sameby.

The Supreme Court concluded that the sameby and their members have the right to administer these resources according to claims immemorial.

The verdict indicates that some of the paragraphs of the Reindeer Herding Act (concerning the fishing and hunting) are not valid.

Regeringens utgångspunkt för ny utredning:

*”Efter Girjasdomen kan den nuvarande
rennäringslagstiftningen inte längre anses generellt
tillämplig för alla samebyar.”*

The governments reasons for en new public investigation:

”After the verdict in the Girjas case the present Reindeer Herdin Act can no longer be concidred as generally applicable for all samebyar.” (reindeer herding units)

Renmarkskommittén, direktiv (dir. 2021:35)

- bedöma inom vilka delar av statligt ägd mark dels inom åretruntmarkerna, dels ovanför den så kallade lappmarksgränsen när renskötsel är tillåten där, som samebyar i förhållande till staten genom urminnes hävd har ensamrätt att upplåta småviltsjakt och fiske
- ta ställning till om ensamrätten till upplåtelser av jakt enbart gäller småviltsjakt eller om den gäller allt vilt
- föreslå hur samebyarna bör vara organiserade

The public investigation shall:

- Consider within which parts of state owned areas that samebyar instead of the state according to claims from time immemorial, solely have the rights to administer fishing and game hunt.
- Decide whether the right to administer game hunt includes all kinds of hunting.
- Suggest how samebyar should be organized

Renmarkskommittén, direktiv (dir. 2021:35)

- bedöma om en förlikningsmekanism bör inrättas för att lösa tvister mellan samebyar, markägare och andra nyttjanderättshavare till mark som har med frågor om renskötselrätt att göra
- modernisera språket och förtydliga terminologin i renskötsellagstiftningen
- analysera om en rätt till jakt och fiske även tillkommer de samer som inte är medlemmar i samebyar, och vid behov föreslå författningsreglering eller andra åtgärder för att säkerställa den rätten
- föreslå de ändringar som kan krävas i annan lagstiftning om hänsyn till renskötelsen.

The public investigation shall:

- Concide whether a mechanism for conciliation between different rights holders should be introduced
- Analyze whehter rights to fish and hunt includes sami individuals without memebership in samebyar

Renmarkskommittén:

- Ordförande: Runesson, Erik M., fr.o.m. 2021-05-20
Ledamot: From, Isak, fr.o.m. 2021-06-21
Ledamot: Hagberg, Liselott, fr.o.m. 2021-06-21
Ledamot: Johansson Rago, Olof, fr.o.m. 2021-06-21
Ledamot: Karkiainen, Ida, fr.o.m. 2021-06-21 t.o.m. 2022-01-11
Ledamot: Karlsson, Mattias, fr.o.m. 2021-06-21
Ledamot: Modig, Linda, fr.o.m. 2021-06-21
Ledamot: Ottosson, Kjell-Arne, fr.o.m. 2021-06-21
Ledamot: Rubbestad, Michael, fr.o.m. 2022-01-28
Ledamot: Söderlund, Per, fr.o.m. 2021-06-21 t.o.m. 2022-01-27
Ledamot: Töyrä, Emilia, fr.o.m. 2022-01-12
Ledamot: Wetterling, Jessica, fr.o.m. 2021-06-21

Renmarkskommittén:

- Huvudsekreterare: Englund Krafft, Lisa, fr.o.m. 2021-06-28
Sekreterare: Holmgren, Nanna, fr.o.m. 2022-10-01
Sekreterare: Höjgård-Olsen, Sören, fr.o.m. 2022-02-21 t.o.m. 2022-08-20
Sekreterare: Höjgård-Olsen, Sören, fr.o.m. 2022-08-21 t.o.m. 2022-12-31
Sekreterare: Martinsson, Maja, fr.o.m. 2021-06-01
Sekreterare: Pucher, Magdalena, fr.o.m. 2021-08-16
Sekreterare: Rahlén, Elisabeth, fr.o.m. 2021-09-20 t.o.m. 2022-09-22

Renmarkskommittén:

- Sakkunnig: Erling Fjällås, Anders, fr.o.m. 2021-06-21
Sakkunnig: Inga, Ingrid, fr.o.m. 2021-06-21
Sakkunnig: Jonsson, Håkan, fr.o.m. 2021-06-21
Sakkunnig: Labba, Kristina, fr.o.m. 2021-06-21
Sakkunnig: Larsson, Sara, fr.o.m. 2021-06-21
Sakkunnig: Omma, Inger-Ann, fr.o.m. 2021-06-21
Sakkunnig: Rannerud, Jan, fr.o.m. 2021-06-21
Sakkunnig: Stångberg, Torkel, fr.o.m. 2021-06-21
Sakkunnig: Tekin Befrits, Bilge, fr.o.m. 2021-06-21
Sakkunnig: Wichmann, Jacob, fr.o.m. 2021-06-21

Renmarkskommittén:

- Expert: Allard, Christina, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Bengtsson, Bertil, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Blomberg, Anders, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Bring, Ove, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Ejderstedt, Kerstin, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Eriksson, Ann-Sofie, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Furmark, Eva, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Geibrink, Hans, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Granström, Marita, fr.o.m. 2021-08-30
Expert: Gruvhagen, Lina, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Hager, Richard, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Karlsson, Anders, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Kluge, Tobias, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Lundgren, Thomas, fr.o.m. 2022-03-24
Expert: Löf, Annette, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Mangi, Anna-Carin, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Månsson, Matilda, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Näslund, Ingemar, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Persson, Cecilia, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Påve, Joakim, fr.o.m. 2021-06-21 t.o.m. 2021-08-29
Expert: Skarhed, Anna, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Sköld, Peter, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Sparrman, Karin, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Sunér, Maria, fr.o.m. 2021-06-21 t.o.m. 2022-03-23
Expert: Ternbo, Göran, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Weckfelt, Caroline, fr.o.m. 2021-06-21 t.o.m. 2022-09-11
Expert: Westerberg, Jan Olov, fr.o.m. 2021-06-21
Expert: Yngvesson, Morgen, fr.o.m. 2021-06-21

Riksdagens motivering av tilläggsdirektiv (dir. 2022:58)

”Det behövs en inkluderande dialog där hänsyn tas både till samers rätt och till lokalbefolkningens och övriga i Sverige boendes rätt till småviltjakt och fiske.”

The parliament's reason for complementary instructions for the investigation

”There is a need for an including dialog which takes into account both the rights of the Sami and the rights of the local population as well as the Swedish population in general concerning fishing and game hunting.”

Renmarkskommittén, tilläggsdirektiv (dir. 2022:58)

- ta hänsyn, förutom till samernas rättigheter, även till den övriga lokalbefolkningens, däribland den nationella minoriteten tornedalingar, och övriga invånares kultur, traditioner, intressen och behov av att kunna jaga och fiska samt till annan näringsverksamhet såsom skogsbruk och turism,
- föreslå en ändamålsenlig beslutsordning för ärenden om försäljning av mark som står under statens omedelbara disposition ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen samt på vilka grunder eventuella upplåtelser och försäljning av sådan mark ska ske.

Complementary directive or terms of reference for the investigation

- Take into account, over and above the rights of the Sami, the culture, traditions, interests and need of the local population, among them the national minority of people in Tornedalen, and others, of hunting and fishing, and furthermore, the interest of business activities such as forestry and tourism.
- Suggest a decision order for questions concerning sale of state properties in traditional sami areas and clarify reasons for grant and sale in these areas.